

ANALÜÜS KAALUTUD KESKMISTE JUURDEHINDLUSTE KOHTA RAVIMITE HULGI- JA JAEMÜÜGIL

Sotsiaalministeerium, detsember 2024

1. Sissejuhatus

Ravimipoliitika eesmärk on efektiivsete, kvaliteetsete, ohutute ja taskukohaste ravimite järjepidev kättesaadavus ning ratsionaalne kasutamine, mis toetab patsientide elukvaliteedi paranemist ja tervena elatud eluea pikenemist.

Ravimite geograafiline kättesaadavus sõltub ravimitootjate (müügiloa hoidjate) valmisolekust oma ravimeid Eestis turustada ning hulgi- ja jaemüüjate piisavast arvust ja nende teenuse kvaliteedist. **Ravimite rahaline kättesaadavus** sõltub ravimite hinnast, (ravimeid enam tarvitava) elanikkonna ostujõust ja ravimite riigipoolsest hüvitamisest.

Ravimi hind tarbijale kujuneb järgmiselt: tootja hind (hulgiostuhind) + hulгимüüja juurdehindlus + jaemüüja juurdehindlus + käibemaks. Ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks rakendatakse hinda mõjutavaid meetmeid kõigil tasanditel:

- a) hinnakokkulepete sõlmimine tootjatega ja piirhindade kehtestamine – meede mõjutab tootja hinda,
- b) hulгимüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) hulгимüügi tasandil,
- c) jaemüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) jaemüügi ehk apteegi tasandil,
- d) ravimite käibemaks on 9%, so madalam tavapärasest kaupade ja teenuste 22%-st käibemaksust.

Seega reguleeritakse Eestis, sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega, ravimite hinda kõigil tasanditel, mis mõjutavad ravimite lõpphinna kujunemist.

Juurdehindluse piiramine ravimite müügil on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga ning retseptiravimite eest tasumisel osaleb suures osas riik. Põhiseaduse § 28 kohaselt on igaühel õigus tervise kaitsele, mille sisust tulenevalt on riigil muuhulgas kohustus läbi kohaste normide tagada ravimite kättesaadavus elanikkonnale. Seega on ravimite juurdehindluse piiramise eesmärgiks rahva tervise kaitse.

Vastavalt 1.03.2005. a jõustunud ravimiseaduse § 15 lõikele 2 võtab Vabariigi Valitsus juurdehindluse piirmäärade ja nende rakendamise korra kehtestamisel arvesse ravimite geograafilist ja rahalist kättesaadavust lõpptarbijatele, ravimite turustamisega seotud riske ning kaalutud keskmist juurdehindlust. **Kaalutud keskmine juurdehindlus on ravimiseaduses defineeritud kui eri hinnagruppides müüdavate ravimite protsentuaalsete juurdehindluste keskmine, mis on läbi kaalutud sisseostuhindades arvestatud rahalise käibe proportsiooniga igas hinnagrupis.** Seaduse § 15 lõike 3 punktide 1-3 kohaselt tuleb ravimite hulgi- ja jaemüügil rakendada proportsionaalset ja fikseeritud juurdehindlust, juurdehindluse piirmäär ei tohi olla suurem kui 6,39 eurot ühe pakendi kohta ning juurdehindlus eri hinnagruppide ravimitele peab looma võrdse huvitatuse kõigi ravimite käitlemiseks. Lisaks sätestavad § 15 lõike 3 punktid 4 ja 5, et kaalutud keskmine juurdehindlus peab ravimite hulгимüügil jääma vahemikku 7-10% ning jaemüügil vahemikku 21-25%.

Vabariigi Valitsuse 21.02.2005 määrusega nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“ kehtestatud juurdehindlusmudel on regressiivne, st mida kõrgema ostuhinnaga on ravimi pakend, seda madalam on lubatud maksimaalne juurdehindlus protsentides (Tabel 1, Tabel 2). Selline juurdehindlusmudel püüab ühtlustada pakendi käitlemisest saadavat tulu – tagada müüjate huvitatus mitte ainult kõrgehinnaliste, aga ka odavamate ravimite turustamise vastu.

Tabel 1. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused hulгимүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 1,6	20%
1,61 – 2,88	15%
2,89 – 6,39	10%
6,4 – 12,78	5%
üle 12,78	3%, maks 6,39 eurot

Tabel 2. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused jaemүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 0,64	0,38 eurot
0,65 – 1,28	40% + 0,38 eurot
1,29 – 1,92	35%
1,93 – 2,56	30%
2,57 – 3,20	25%
3,21 – 6,39	20%
6,40 – 44,74	15%, maks 6,39 eurot
üle 44,74	5,11 eurot

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 4 peab hulгимүүги tegevusloa omaja iga aasta 1. märtsiks esitama Sotsiaalministeeriumile koondkäibearuande eelmise aasta jooksul väljastatud retsepti- ja käsимүүгирavimite, välja arvatud veterinaarravimite kohta. Edastatav aruanne peab sisaldama infot järgmiste andmete kohta:

- ravimite **käive pakendites ja sisseostuhindades** (ilma käibemaksuta), grupeerituna hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse,
- **käive väljamүүгihindades jaemүүгиapteekidele** (ilma käibemaksuta), grupeerituna jaemүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse.

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 2 koostab Sotsiaalministeerium kaalutud keskmise juurdehindluse kohta igal aastal analüüsi hulгимүүгijate esitatud andmete alusel. Arvutuslikult, kui absoluutväärtuses rahaline käive suurima kaaluga hinnavaheemikus suureneb, siis kaalutud keskmine protsendina väheneb.

2. Lähteandmed

Käibearuanded esitatakse eelnevalt kokkulepitud vormil. Kuigi ravimiseaduses ei ole seda täpsustatud, on aruandekohuslastel palutud:

- ravimite sisseostuhindades deklareeritud käibe all pidada silmas samal aastal **soetatud ja edasimүүдud** ravimite summaarset hulгимүүги ostuhinda,
- ravimite väljamүүгikäibe all pidada silmas **tegelikku**, mitte maksimaalset lubatud väljamүүгikäivet,
- eraldi välja tuua nende ravimite hulгимүүги sisseostu käive, mille hind ületas 213,02 eurot (millest alates on juurdehindlus fikseeritud 6,39 euroga);
- ravimi hulгимүүги ostuhinna all silmas pidada ravimi CIP-hinda - koosneb kauba ostuhinnast, pealelaadimise kuludest müüja/saatja laos, veokuludest saatjamaal, eksporditollist, pealelaadimise kuludest saatjamaa terminalis, rahvusvahelise veo kuludest, mahalaadimise kuludest saajamaa terminalis, veokuludest saajamaal (kuni hulгilaoni).

Kokku oli 2023. aastal ravimite hulгимүүgi tegevusluba 66-l ettevõtetel, kellest humaanravimite turustamisega üld- ja haiglaapteekidele ning teistele asutustele tegeles 28 ettevõtet. Ligi 82% humaanravimite turumahust moodustab kahe suurema hulгимүүja käive: Magnum Medical OÜ (48,3%) ja Tamro Eesti OÜ (33,4%). Neile järgnesid Baltfarma OÜ (5,7%), Tervisekassa (4,5%), Roche Eesti OÜ (4,2%) ja Oribalt Tallinn AS (1,2%). Ülejäänud 22 hulгимүүja turuosa moodustas kokku alla 3% ravimituru mahust (Allikas: Ravimiamet). Analüüsis on kasutatud 7-lt ravimite hulгимүүjalt laekunud koondkäibe aruandeid.

Tabelites on võrdlusena kasutatud viimase kuue aasta kaalutud keskmiste juurdehindluste andmeid ja ravimite hulgi- ja jaemüügistatistika andmeid, mida nimetatud ettevõtetelt kogub ravimiseaduse § 26 lõike 9 punkti 1 ning § 31 lõike 6 punkti 3 alusel Ravimiamet.

3. Ravimite käive ja juurdehindlus hulгимүүgil

Järgnevalt on tabelis esitatud Ravimiameti andmed ravimite hulгимүүgikäibe kohta.

Tabel 3. Ravimite 2023. a hulгимүүgi käive väljamüügihindades

	Ravimituru maht hulгимүүgi hindades (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)
üldapteek	321,4	30,4
haiglaapteek	128,7	2,2
teised asutused	6	0,3
2023 kokku	456,1	32,9

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koguda andmeid ravimite hulгимүүgi sisseostuhindade kohta, samas ei ole ministeerium pädevaks asutuseks järelevalve teostamisel hulгимүүgi ja apteegiteenuse osutamise, sh ostu ja müügi seotud andmete õige esitamise üle. Ravimiamet kogub pakendipõhiseid andmeid hulгимүүgi väljamüügi ning summaarseid andmeid apteekide sisseostu ja väljamüügi kohta.

Vaadates Sotsiaalministeeriumile esitatud andmeid ja võrreldes Ravimiameti andmetega on käibe numbrites erisusi. Metoodiliselt on oluline silmas pidada, et kaalutud keskmist juurdehindlust **mõjutab ravimimüük ka mujale kui lõpptarbijale (hulгимүүjate omavaheline müük, väljavedu EMP liikmesriiki, eksport)**, samas ei ole see seotud siseriikliku ravivajadusest tuleneva nõudlusega.

Järgnevalt on tabelites 4 ja 5 toodud kokkuvõtte Sotsiaalministeeriumile esitatud andmetest hulгимүүgi sisseostukäibe kohta 2018-2023. a. Ülevaate aluseks olevatest andmetest selgus, et 2023. a oli ravimite hulгимүүgituru **käive sisseostuhindades 641 miljonit eurot** (vt Tabel 4) ja pakendites ligikaudu **31 miljonit pakendit** (vt Tabel 5). Juhime tähelepanu, et ülevaade on koostatud Sotsiaalministeeriumile esitatud 7 hulгимүүja koondandmete alusel.

Tabel 4. Hulгимүүжate hulгимүүгикäive sisseostuhindades ja jaotus hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavahekisse

Pakendi hinnavahekik, eur	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%
kuni 1,6	3 264 376	1	3 058 914	1	3 237 605	1	2 005 591	0	2 018 966	0	1 904 962	0
1,61 - 2,88	13 875 577	3	14 069 856	3	12 495 757	2	9 071 672	2	9 986 919	2	8 772 215	1
2,89 - 6,39	63 970 959	14	65 014 384	12	60 924 089	11	51 450 104	9	60 843 713	10	57 001 345	9
6,4 - 12,78	50 962 111	11	56 575 364	11	54 282 819	10	45 599 112	8	51 580 520	9	57 383 215	9
üle 12,78	230 776 337	49	264 040 217	50	281 308 270	51	289 975 227	50	332 027 805	55	357 350 973	56
üle 213,02	105 459 537	23	125 391 463	24	135 427 938	25	176 135 986	31	146 890 524	24	158 249 694	24
Kokku	468 308 898	100	528 150 197	100	547 676 478	100	574 237 691	100	603 348 447	100	640 662 403	100

Tabel 5. Ravimite hulгимүүги käive pakendites ja jaotus hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavahekisse

Pakendi hinnavahekik, eur	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%
kuni 1,6	3 408	9	3 049	8	2 860	8	1 746	6	1 703	5	1 544	5
1,61 - 2,88	6 344	18	6 382	17	5 628	16	4 129	15	4 554	14	3 933	13
2,89 - 6,39	15 840	44	16 002	43	14 905	43	12 470	44	14 486	46	13 321	44
6,4 - 12,78	5 777	16	6 376	17	6 162	18	5 136	18	5 836	19	6 574	21
üle 12,78	4 516	13	5 028	14	5 086	15	4 546	16	4 835	15	5 102	17
üle 213,02	97	0,3	112	0,3	288	0,8	153	0,5	115	0,4	123	0,4
Kokku	35 984	100	36 950	100	34 929	100	28 179	100	31 531	100	30 599	100

Ravimite rahaline käive on jätkuvalt suurenenud kallimates hinnagruppides, üle 12,78 eurose sisseostuhinnaga ravimid moodustavad 80% kogu hulгимүүги rahalisest sisseostukäibest (Tabel 4). Vaadates ravimite käivet pakendites (Tabel 5) ilmneb aga rahalisele käibele vastupidine trend, 61% sisse ostetud ravimitest moodustavad kuni 6,39 eurose sisseostuhinnaga pakendid ning 83% moodustavad pakendid, mille sisseostuhind ei ületa 12,78 eurot.

Ravimi pakendi käitlemisega seotud müüja kulutused (nt ladustamisele, transportimisele) ei sõltu pakendi sisseostuhinnast, vaid selle suurusest, säilitustingimustest jms. Seda on oluline silmas pidada, püüdmaks leida vastust küsimusele, mida soovitakse keskmise juurdehindluse reguleerimisega saavutada.

Rahalise käibega kaalutud keskmine juurdehindlus koos rahalise müügikäibega annab informatsiooni ravimite juurdehindlusest saadava tulu kohta müügiettevõtte seisukohalt. Nimetatud keskmist juurdehindlust võib aga kõrvutada pakendite käibega kaalutud keskmine juurdehindlusega, mis iseloomustab keskmist hinnalisandit ravimi tarbija seisukohalt ehk näitab, kui palju tulu teenitakse kõige sagedamini müüdüd pakendi kohta. Järgnevalt on toodud sisseostuhindade ja pakendite käibe jaotuse alusel leitud kaalutud keskmised juurdehindlused 2018-2023. a. Olemasolevate andmete järgi oli 2023. a ravimite hulгимүүги keskmine juurdehindlus 3,40% rahalise käibe ning 8,87% pakendite käibega kaalutuna (Tabelid 6 ja 7).

Tabel 6. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur sisseostuhindades ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe- mikum, eur	Maksimaalne juurde- hindlus	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
		Sisse- ostu- hindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisse- ostu- hindades käibe jaotus	Kaalutu- d keskmin- e	Sisse- ostu- hinda- des käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisse- ostu- hindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisse- ostu- hindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisse- ostu- hindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	1%	0,14	1%	0,12	1%	0,12	0%	0,07	0%	0,07	0%	0,06
1,61 - 2,88	15%	3%	0,44	3%	0,40	2%	0,34	2%	0,24	2%	0,25	1%	0,21
2,89 - 6,39	10%	14%	1,37	12%	1,23	11%	1,11	9%	0,90	10%	1,01	9%	0,89
6,4 - 12,78	5%	11%	0,54	11%	0,54	10%	0,50	8%	0,40	9%	0,43	9%	0,45
üle 12,78	3%	49%	1,48	50%	1,50	51%	1,54	50%	1,51	55%	1,65	56%	1,67
üle 213,02		23%	0,13	24%	0,14	25%	0,34	31%	0,17	24%	0,12	25%	0,12
Kokku		100%	4,11%	100%	3,92%	100%	3,95%	100%	3,28%	100%	3,52%	100%	3,40%

Tabel 7. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur pakendites ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahe- mikum, eur	Maksimaalne juurde- hindlus	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
		Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendit- es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Paken- dites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendit- es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendit- es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendit- es käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	9%	1,89	8%	1,65	8%	1,64	6%	1,24	5%	1,08	5%	1,01
1,61 - 2,88	15%	18%	2,64	17%	2,59	16%	2,42	15%	2,20	14%	2,17	13%	1,93
2,89 - 6,39	10%	44%	4,40	43%	4,33	43%	4,27	44%	4,43	46%	4,59	44%	4,35
6,4 - 12,78	5%	16%	0,80	17%	0,86	18%	0,88	18%	0,91	19%	0,93	21%	1,07
üle 12,78	3%	13%	0,38	14%	0,41	15%	0,50	16%	0,48	15%	0,46	17%	0,50
üle 213,02		0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,8%	0,00	0,5%	0,00	0,4%	0,00	0,4%	0,00
Kokku		100%	10,12%	100%	9,84%	100%	9,64%	100%	9,26%	100%	9,23%	100%	8,87%

Tuletades sisseostukäibe ja kaalutud keskmise juurdehindluse abil hulгимüügi juurdehindlustulu eurodes ning jagades saadud arvu pakendite käibega selgub, et 2023. a oli **ühe hulгимüügis käideldud pakendi keskmine juurdehindlus 0,71 eurot**. Võrreldes 2022. aastaga, mil see oli 0,67 eurot, on ühe hulгимüügis käideldud pakendi juurdehindlus kasvanud 6%.

4. Ravimite käive ja juurdehindlus jaemüügil

Tabelites 8 ja 9 on esitatud Sotsiaalministeeriumile hulгимüüjate poolt edastatud andmed ravimite jaemüügi rahalise käibe kohta eurodes ja pakendites ning nende andmete alusel leitud kaalutud keskmise juurdehindluse kohta.

Tabel 8. Üldapteekide ravimimüügi käibed ostuhindades ja kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinna- vahemik, eur	2018			2019			2020			2021			2022			2023		
	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	eurot	%	Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)
kuni 0,64	196 585	0	0,06	180 140	0	0,05	91 507	0	0,03	13 764	0	0,00	9 866	0	0,00	0	0	0,00
0,65 - 1,28	574 398	0	0,23	617 399	0	0,22	562 749	0	0,19	481 737	0	0,16	420 158	0	0,12	255 825	0	0,07
1,29 - 1,92	1 839 651	1	0,32	1 764 402	1	0,29	2 386 080	1	0,37	1 963 328	1	0,29	1 988 974	1	0,26	1 911 077	1	0,23
1,93 - 2,56	4 011 282	2	0,59	4 328 446	2	0,60	4 033 145	2	0,54	4 018 320	2	0,51	4 555 531	2	0,52	4 199 915	1	0,43
2,57 - 3,2	6 856 500	4	0,85	6 558 871	3	0,76	5 839 847	3	0,65	5 332 647	2	0,56	5 764 623	2	0,54	5 087 607	2	0,44
3,21 - 6,39	42 881 464	21	4,24	43 913 763	20	4,06	42 937 451	19	3,83	44 530 458	19	3,76	51 464 553	19	3,88	49 447 078	17	3,39
6,4 - 44,74	76 638 881	38	5,68	81 895 061	38	5,64	87 358 142	39	5,85	85 321 229	36	5,40	92 277 414	35	5,27	99 395 908	34	5,11
üle 44,74	69 391 589	34	1,47	77 062 626	36	1,53	80 485 877	36	1,39	95 510 366	40	1,76	108 100 755	41	1,77	130 786 869	44	1,86
kokku	202 390 350	100	13,44	216 320 663	100	13,19	224 079 478	100	12,88	237 171 849	100	12,45	264 851 873	100	12,36	291 853 920	100	11,57

Tabel 9. Ravimite jaemüügi käibed pakendites

Pakendi hinna- vahemik, eur	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%
kuni 0,64	317	1	289	1	150	1	28	0	20	0	0	0
0,65 - 1,28	597	3	614	3	542	2	473	2	388	1	232	1
1,29 - 1,92	1 199	5	1 129	5	1 518	6	1 250	5	1 281	5	1 205	5
1,93 - 2,56	1 882	8	2 020	8	1 882	8	1 879	8	2 117	8	1 902	7
2,57 - 3,2	2 426	10	2 318	10	2 052	9	1 894	8	2 048	8	1 821	7
3,21 - 6,39	10 234	43	10 472	43	10 246	43	10 652	44	12 112	45	11 293	43
6,4 - 44,74	6 337	27	6 732	27	7 024	29	7 234	30	7 966	30	8 610	33
üle 44,74	581	3	644	3	608	3	817	3	919	3	1 061	4
kokku	23 573	100	24 232	100	24 022	100	24 227	100	26 850	100	26 149	100

2023. a oli ravimite jaemüügi kaalutud keskmine juurdehindlus rahalise käibe järgi arvatuna 11,57% (Tabel 8). Sarnaselt hulgemüügiga on märgatav rahalise käibe nihkumine kallimatesse hinnagrupidesse, mis tingib kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemise. 63% jaemüügis käibivatest pakenditest on sisseostuhinnaga alla 6,39 eurot. Enim on müük koondunud vahemikku 3,21-6,39 eurot, millise hinnaga pakendid moodustasid 43% käideldud pakenditest (Tabel 9). Madalamates hinnagrupidest on käibed väga väikesed, mistõttu oleks seal mõistlik juurdehindluse vahemike arvu vähendada.

5. Ravimite käibe ja struktuuri muutus ajas

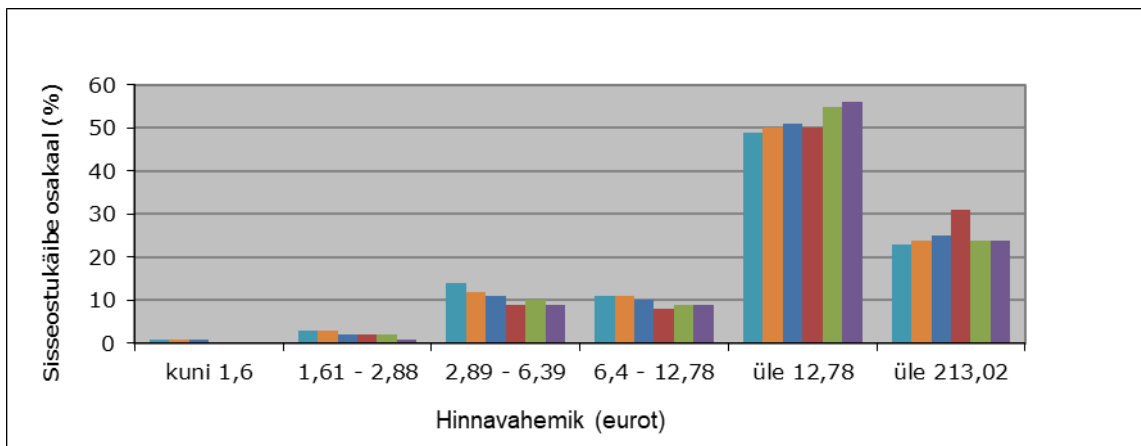
Viimastel aastatel on Ravimiameti andmetel ravimite käive nii pakendites kui ka rahas võrreldes eelmiste aastatega igal aastal suurenenud.

Tabel 10. Ravimituru maht hulgemüügi väljamüügihindades ja kasv (Ravimiameti andmetel).

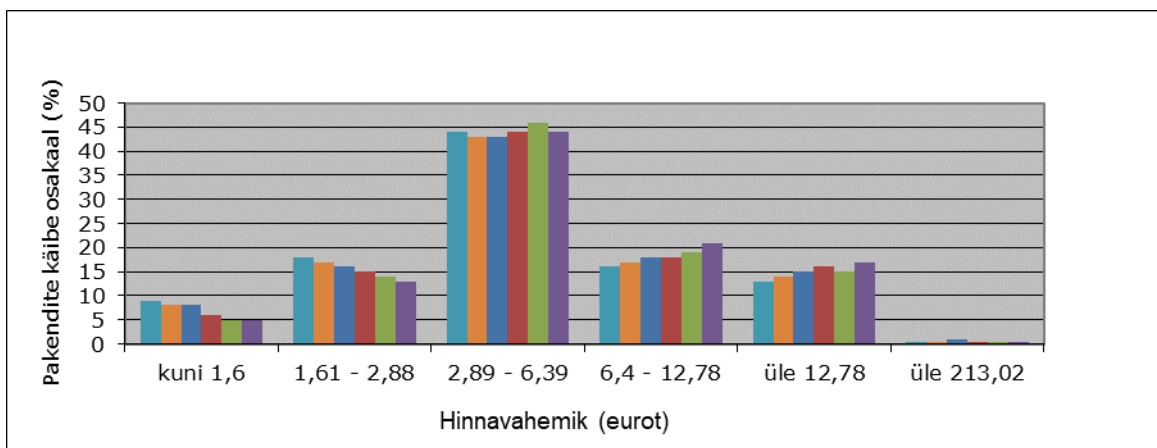
Aasta	Käive pakendites	Muutus, %	Käive, eurot	Muutus, %
2018	30 541 313	3,9%	325 419 865	8,1%
2019	30 619 757	0,3%	344 360 773	5,8%
2020	30 339 141	-0,9%	358 646 752	4,2%
2021	30 615 398	0,9%	408 778 873	14,0%
2022	33 584 841	9,7%	431 283 344	5,5%
2023	32 889 801	-2,1%	456 113 339	5,8%

Üldine ravimistatistika: <https://www.ravimiamet.ee/ravimistatistika>

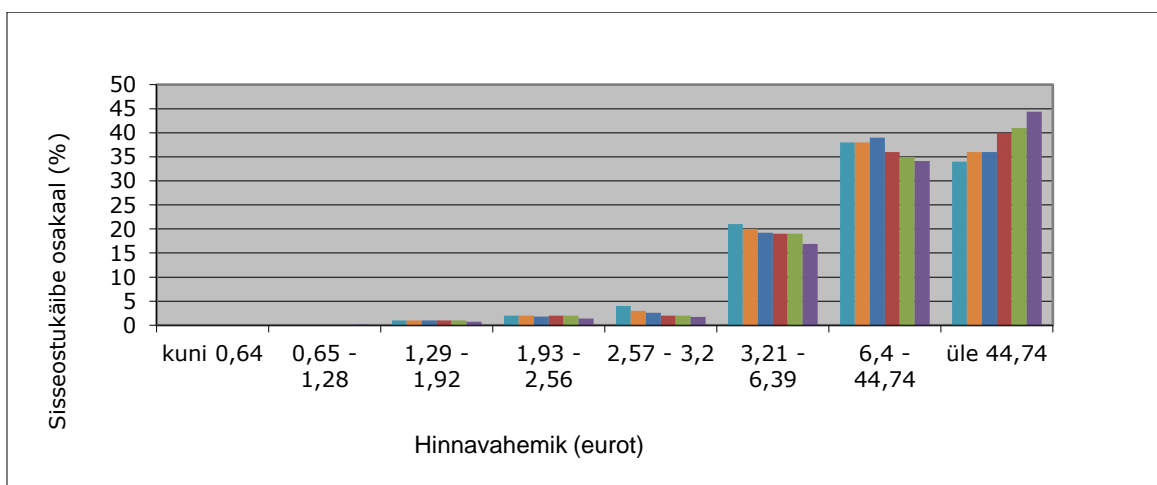
Järgnevalt on esitatud ravimite käibe struktuuri muutused aastatel 2018-2023.a illustratiivselt (Joonised 3-6)

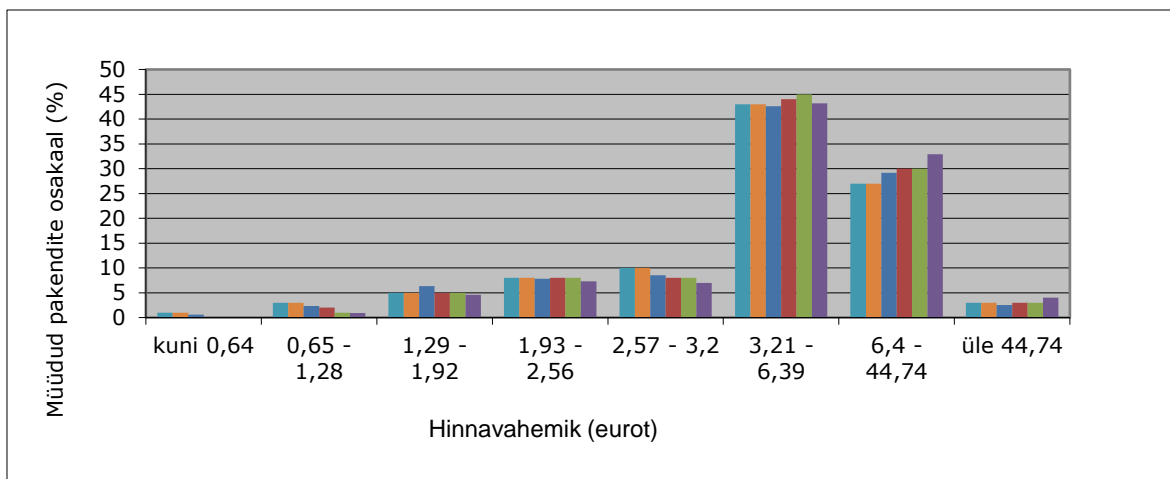
Joonis 3. Ravimite hulgemüügi rahalise sisseostukäibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2018-2023)

Joonis 4. Ravimite hulgemüügi pakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2018-2023)

Joonis 5. Ravimite jaemüügi rahalise käibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2018-2023)

Joonis 6. Jaemüügis müüdüd ravimipakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2018-2023)

6. Ravimite juurdehindlusprotsendi muutus ajas ja seos müügituluga

Järgnevalt on esitatud kaalutud keskmise juurdehindluse protsendi ja juurdehindlusest saadava tulu muutust ajas. Lisaks on saadud Ravimiametile esitatud apteegistatistikast keskmine juurdehindlus ravimite jaemüügil. Üldine statistika: <https://www.ravimiamet.ee/apteegistatistika>.

Tabel 11. Maksimaalne ja tegelik kaalutud keskmine juurehindlus hulгимüügis ja jaemüügil

Aasta	Keskmine juurdehindlus hulгимüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, % (Ravimiameti andmetel)
2018	4,1	13,4	13,5
2019	3,9	13,2	13,4
2020	3,9	12,9	12,8
2021	3,3	12,5	12,3
2022	3,5	12,4	12,0
2023	3,4	11,6	11,1

Ravimite hulгимüügil on keskmine juurdehindlus madalam maksimaalsest lubatud juurdehindlusest. Selle üheks võimalikuks põhjuseks on **hulгимüüjate omavaheline ravimimüük**, mispuhul jaguneb (ühekordne) maksimaalne lubatud juurdehindlus mitme hulгимüüja vahel. Samuti rakendatakse ravimite sisseostu järgselt **tootjate poolseid allahindlusi**.

Jaemüügil võib realselt rakendatud juurdehindlus olla suurem kui hulгимüügiandmete alusel eeldatav juurdehindluse piirmäär lubab - selle põhjuseks on tõenäoliselt **hulгимüügis tehtud allahindlused**, millest tulenevalt satub kõrgema hinnaga hulгимüüki sisse ostetud ravim allahindluse järgselt madalamasse juurdehindluse vahemikku, mis lubab jaemüügil rakendada kõrgemat juurdehindluse protsenti.

Kuna **juurdehindlusest saadavat tulu ei näita kaalutud keskmine juurdehindlusprotsent**, on eraldi võetuna allpool (Tabelid 12-13) vaadeldud **ravimite juurdehindlusest saadud tulu** aastatel 2018-2023. Tulu leidmisel on korrutatud (Ravimiametile esitatud/lt saadud väljamüügi käivetest tuletatud) sisseostukäibed ja sellega kaalutud keskmised juurdehindlusprotsendid.

Tabel 12. Ravimite hulгимüügi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulгимüügi sisseostu hindades, mln eurot (arvutatav)	Muutuse % aastas	Hulгимüügi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Hulгимüügi juurdehindlus, mln eurot
2018	312	8,2%	4,1%	13
2019	331	6,0%	3,9%	13
2020	346	4,4%	3,9%	13
2021	396	14,6%	3,3%	13
2022	416	5,2%	3,5%	15
2023	441	5,9%	3,4%	15

Tabel 13. Ravimite jaemüügi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Ravimituru maht hulгимüügi väljamüügi hindades, mln eurot (Ravimiameti andmetel)	Muutuse % aastas	Jaemüügi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Jaemüügi juurdehindlus, mln eurot
2018	325	8,0%	13,4%	44
2019	344	5,8%	13,2%	45
2020	359	4,4%	12,9%	46
2021	409	13,9%	12,5%	51
2022	431	5,4%	12,4%	53
2023	456	5,8%	11,6%	53

7. Kokkuvõte

Käesolev ülevaade näitab, et 2023. a oli ravimiseaduses toodud meetodika järgi leitud kaalutud keskmine juurdehindlus hulгимüügis 3,4% ja jaemüügis 11,57%.

Oluline on rõhutada, et keskmine juurdehindluse protsent ei ole „eesmärk omaette“: ravimite hulgi- ja jaemüüjate juurdehindluse reguleerimise, nagu ka ravimitootjatele rakendatavate meetmete eesmärgiks on hoida ravimite hinnad nii madalana kui võimalik ja nii kõrgena kui vajalik selleks, et tootjad ja müüjad oleksid motiveeritud Eestis ravimeid turustama.

Andmete kogumisel, võrdlemisel ja analüüsimisel on ilmnenud **järgmised probleemkohad ja meetodilised puudused, seoses kaalutud keskmiste juurdehindluste arvestamisega:**

- **Kaalutud keskmine juurdehindlus omab seost käideldud ravimite hinnaga, aga mitte käitlemisest saadava tuluga.** Kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemine näitab, et suhteliselt rohkem (võrreldes eelneva perioodiga) on müüdud kallimaid ravimeid, kuid ei näita, et juurdehindlusest saadav tulu oleks vähenenud.
- Ravimiseaduses ega selle rakendusaktides ei ole defineeritud „sisseostuhind“ ega „pakend“, millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada ning mille kohta tuleb Sotsiaalministeeriumile andmeid edastada. Samuti **ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulгимüügi sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis.**
- Nii hulgi- kui ka jaemüüjate keskmist juurdehindlust tuleb kalkuleerida hulгимüügi sisseostuandmete alusel, mis **ei anna aga reaalselt ülevaadet käideldud ravimite**

hindadest. Hindade rahvusvahelise refereerimise ja paralleelkaubanduse tõttu võivad ravimite hulgiostuhinnad olla erinevad, kuid nende siseriiklikul turustamisel tehakse allahindlusi.

- **Kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutavad ka müüjate omavaheline ravimimüük ja väljavedu EMP liikmesriiki ning eksport.** Ravimite müügil ühelt hulgimüüjalt teisele tuleb maksimaalset lubatud juurdehindlust jagada, mõlemad hulgimüüjad deklareerivad ravimite sisseostu ning vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäive kordistub. Ka ravimite väljavedu ning eksport suurendavad vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäivet.
- Tulenevalt eelnevast võib järeldada, et **kaalutud keskmine juurdehindlus ei ole sobiv mõõdik ravimimüügi tulususe/jätkusuutlikkuse hindamiseks.** Pigem võiks tugineda nt ravimite hulgi- ja jaemüügi kulumudelitele, millest ilmneks seos kehtestatud nõuete ning nende täitmiseks vajalike ja põhjendatud kulutuste vahel. Samuti võib paralleeli tuua tervishoiuteenuse osutajatega, kes esitavad vastavalt sotsiaalministri 07.12.2012 määrusele nr 51 „Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord“ aruandeid oma majandustegevuse kohta.
- **Ravimite juurdehindlusvahemikke tuleks kaasajastada** – madalamaid hinnagruppe kokku võtta ja kõrgemaid hinnagruppe enam diferentseerida.
- Andmete esitamise ja kogumisega seotud koormuse vähendamiseks ja **järelevalve tõhustamiseks tuleks kogu ravimialane aruandlus koondada ühe andmesaaja kätte.**